

Javaslat a Hallgatói Önkormányzat választási rendszeréhez

Bevezetés, alapelvek

Folytonos vita alapja az az egyszerű eldöntendő kérdés, hogy az Önkormányzat képviseléválasztása létszámarányos legyen-e, vagy sem. Hosszútávon azonban azt az elvet kell beleépítenünk szabályzatunkba, hogy a képviseletünk létszámarányos legyen. Ennek oka rendkívül egyszerű. A TTK képviselete egyetemünkön, ezen belül a TTK HÖK-é az EHÖK-ön belül nem „paritásos” (létszámarányos). Hiába többszöröse az itt dolgozók illetve hallgatók létszáma más karokon lévőknel, a karok (és a kari hökök) szavazatai egyenlően oszlanak meg. Ezek az aránytalanságok nagyban hozzájárulnak a TTK-ra gyakran hátrányos és aránytalan döntések létrejöttéhez. Ahhoz, hogy ezen a helyzeten valaha is változtatni tudjunk, javaslatokat tehessünk a változtatásra, ahhoz a saját szabályzatunkat is ennek szellemiségében kell megalkotnunk.

Többször említettem a párhuzamot a kar illetve a kari hök közt. A kar döntéshozó szerve a kari tanács, a höké a küldöttgyűlés. A kari tanács összetétele az intézetek létszámarányát tükrözi (lásd a szabályzatában). Azonban az a „szerencsés” helyzet áll fenn, hogy az intézetek (dolgozói) létszáma közel egyenlőnek mondható. Ez az egyes szakterületekhez tartozó hallgatói létszámokról nem mondható el.

Problémafelvetés, alternatív megoldások

A karon belüli viszonyokat, az egyes szakterületeket, intézeteket hasonlíthatjuk az egyetemen belüliekhez. Ez annál is inkább jogos, mert tudományos szempontból is van olyan távolság az egyes természettudományos szakterületek közt, mint akár az ELTE jó néhány más szakterülete közt. Gyakran még a szakterületek létszáma is van akkora, mint egyes, önálló karoké. Gondoljunk csak az Informatikai Karra, és a kiválására.

Tény: a különböző szakterületeken hallgatók létszáma eltérő. Szintén tény, és nincs alternatívája annak, hogy elfogadjuk: a hallgatók jogai attól függetlenül egyenlőek, hogy milyen szakterülethez tartoznak. A jogokba beleértendő az is, hogy érdekei képviseltetve legyenek a megfelelő fórumokon. Előretekintve: lehet, hogy egy más szakterülethez tartozó hallgatót nem saját szakterületéről érkező képviselő is tud képviselni, de ilyenfajta módon nem megoldható a képviselet. Gondoljunk itt a környezettudomány önálló szakterületté válására, megelőzve a kari folyamatokat. Ha ezt az alapelvet követnénk, akkor nem lennének szakterületek!

Az összkari képviselethez látszólag nem, valójában nagyon is hasonló, ám valamivel talán realisabb igényeken nyugvó elv a hallgatói aktivitáshoz mért képviselet. Egyszerűbben: egy szakterület az alapján legyen képviselve, hogy az ott szavazó hallgatókat mennyire foglalkoztatja maga a választás, illetve a képviselet (és csak átvitt – szavazatokban átvitt – értelemben a közügyek). Belátható: az aktivitás és a szakmai hozzáértés köszönőviszonyban sincs egymással. Azt sem mondhatjuk, hogy az érdektelen hallgatóknak nincs joga a képviselethez. Azt sem, hogy az érdektelen hallgatók közt nincsenek tehetséges képviselők. És *vice versa*.

A fentiekből következik, és az utóbb felsorolt alternatív megoldásokat sem szolgálja az a – jelenleg is bevett gyakorlat –, miszerint a képviselet „bázisát” (lásd később) a szakterületek közt egyenlően felosztott mandátumok jelentik. Könnyen észrevehetjük: sem annyi képviselője nem lesz, sem annyi feladata egy fele akkora szakterületnek, mint egy kétszer akkorának. Ilyenek (ti. szakterületek) pedig léteznek, a jelenlegi és az eddigi fórumokon elfogadott felosztások szerint.

A Megoldás

Hogyan oldjuk föl a fenti ellentmondást úgy, hogy a vázolt alapelvek ne sérüljenek, ugyanakkor mindenki számára elfogadható rendszert alkossunk meg. Megoldást kell találnunk arra, hogy egyszerre képviseljük a szakterületeket megfelelő számú képviselővel, annyival amennyit a hallgatók létszáma és igénye megkövetel. E két elvet követő megoldási javaslatot fogok ismertetni az alábbiakban.

A szakterületek, és a hozzájuk tartozó hallgatói létszámok (2006):

- biológia: 1079
- fizika: 698
- földrajz és földtudomány: 1086
- kémia: 528
- környezettan: 526
- matematika: 1092

Jól látható: három szakterület (biológia, matematika) kétszer akkora, mint két másik (kémia, környezettan), illetve van egy (fizika), amely a kettő közt helyezkedik el.

A TTK HÖK küldöttgyűlése 40 fő. Ezt tekinthetjük kvázi ideálisnak.

A konszenzusos megoldásban a képviselőket főként már említett „bázis”-át a létszamarányosság elve alapján meghatározott alábbi számosságú küldött jelentené:

- biológia: 6
- fizika: 4
- földrajz és földtudomány: 6
- kémia: 3
- környezettan: 3
- matematika: 6

Összesen 28, az összes képviselő 70%-a.

A fennmaradó helyeket (12 fő, 30%) a szakterület hallgatói által a választásokon mutatott aktivitás arányában, a már ismert és alkalmazott módon osztanánk el. (Itt nem szerepel a „doktorandusz szakterület”, erre vonatkozóan javaslatokat várok).

Röviden összefoglalva: az eddig egyenlően elosztott „biztos helyek”-et a szakterületek közt létszamarányosan osztanánk el, emellett viszont megnövelnénk az aktivitás alapján kiosztható helyeket. Azaz: a létszámból adódó feladatok mellett érvényesülne a vélt hallgatói igény is (amelyre a szavazáson való részvételből következtetünk, de hangsúlyozom, hogy csak következtetünk).

„Mi lenne ha”, avagy az aggodalmaskodóknak

Az alábbiakban vázolni fogok pár szituációt, amelyek közül némelyik reális, némelyik csak egész extrém helyzetben alakulhat ki.

Ha egy szakterületen nem indul megfelelő számú képviselő, akkor a felszabaduló mandátumot a szétszórható helyek közé tesszük.

A legkisebb szakterületek is legalább három fő képviselőt kapnak. Ha egyenlő aktivitást feltételezünk minden szakterületen, akkor ez ötre nő. Mikor volt utoljára öt kémia (aktív) küldött?

Az extrém helyzeteknek könnyen gátat szabhatunk a bejutási küszöb helyes megválasztásával. Így egy kevésbé aktív, de több képviselőt felsorakoztató szakterület sem tud „meghízni”, ha az ott jelentkező egyéneket a választók alkalmatlannak tartanak. Ezt a kérdést tárgyaló választmány 15%-ot tartott elfogadhatónak. Reméljük ez a részvételt, az egészséges kampányolást fogja erősíteni.

Igen, a szakterületek létszáma nincs márványba vésve. A szabályzatunkat, a helyek elosztását évente, a választások előtt figyelembe kell venni. Számítalan olyan álokoskodást hallottam, hogy mi lenne ha jövőre ezerötszáz vegyész lenne. Én annak örülnék, értelmesebbek, mint a biológusok. De nem tartom valószínűnek. A választások előtt mindig jól ismertek és ismertek lesznek a létszámok. Ha az alapelvekben konszenzusra jutunk, akkor ez már csak kis kiigazítást igényel. Felkészülni, mindig az adott választásra kell, és nem a távoli jövőbe vesző kivételekre.

Végezetül: mindenki játssza le az ideai választást ezekkel a szabályokkal, és nem fog csodálkozni.

Összefoglalás, ami egy jó tanács is

Jelen javaslatot több véleményt, álláspontot figyelembe véve készítettem el. Aki olvasta az „szmsz” listát, esetleg részt vett pár ülésen, választmányon, még annak is új lehet ez. Az utolsó ilyen végén ismertettem ezt a tervet. Kérek minden küldöttet, hogy a bizottsági emlékeztetőket, „szavazati arányokat” ne kész tényként kezelje, hanem lássa át a folyamatot, ami ezt a dokumentumot szülte, és úgy döntsön. A választás rendjéről nem egy bizottság vagy választmány, hanem a küldöttgyűlés dönt.